

Bir jinsli chiziqli algebraik tenglamalar sistemasining fundamental yechimlari sistemi

Ozod hadlari nolga teng bo'lgan sistemaga *bir jinsli tenglamalar sistemasi deyiladi*.

⇒ Bir jinsli tenglamalar sistemasi hamma vaqt birgalikda (chunki $r(A) = r(C)$) va nolga teng bo'lgan (trivial) $x_1 = x_2 = \dots, = x_n = 0$ yechimga ega.

Bir jinsli tenglamalar sistemasi nolga teng bo'lmagan yechimga ega bo'lishi uchun uning asosiy matritsasining rangi r noma'lumlar soni n dan kichik, ya'ni $r < n$ bo'lishi zarur va yetarli.

n noma'lumli n ta chiziqli bir jinsli tenglamalar sistemasi nolga teng bo'lmagan yechimga ega bo'lishi uchun uning Δ determinanti nolga teng, ya'ni $\Delta = 0$ bo'lishi zarur va yetarli.

misol. Bir jinsli tenglamalar sistemasini yeching:

$$\begin{cases} 2x_1 + 3x_2 - 2x_3 = 0, \\ x_1 - x_2 + 3x_3 = 0, \\ 4x_1 + x_2 + 4x_3 = 0. \end{cases}$$

$$\textcircled{\Rightarrow} A = \begin{pmatrix} 2 & 3 & -2 \\ 1 & -1 & 3 \\ 4 & 1 & 4 \end{pmatrix} \sim \begin{pmatrix} -2 & & \\ & 1 & -1 & 3 \\ -4 & & \end{pmatrix} \begin{pmatrix} 1 & -1 & 3 \\ 2 & 3 & -2 \\ 4 & 1 & 4 \end{pmatrix} \sim \begin{pmatrix} 1 & -1 & 3 \\ & 0 & 5 & -8 \\ & 0 & 5 & -8 \end{pmatrix} \sim$$

$$\sim \begin{pmatrix} 1 & -1 & 3 \\ 0 & 5 & -8 \\ 0 & 0 & 0 \end{pmatrix}, \quad r(A) = 2, \quad n = 3, \quad r < n.$$

Demak, sistema cheksiz ko'p yechimga ega.

Ular ni topamiz:

$$\begin{cases} 2x_1 + 3x_2 - 2x_3 = 0, \\ x_1 - x_2 + 3x_3 = 0 \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} 2x_1 + 3x_2 = 2x_3, \\ x_1 - x_2 = -3x_3. \end{cases}$$

$$\Delta = \begin{vmatrix} 2 & 3 \\ 1 & -1 \end{vmatrix} = -5,$$

$$\Delta x_1 = \begin{vmatrix} 2x_3 & 3 \\ -3x_3 & -1 \end{vmatrix} = 7x_3, \quad \Delta x_2 = \begin{vmatrix} 2 & 2x_3 \\ 1 & -3x_3 \end{vmatrix} = -8x_3.$$

$$x_1 = \frac{\Delta x_1}{\Delta} = -\frac{7x_3}{5}, \quad x_2 = \frac{\Delta x_2}{\Delta} = \frac{8x_3}{5}$$

Erkin noma'lumni $x_3 = 5k$ (k – ixtiyoriy son) deb, sistemaning umumiy yechimini topamiz:

$$x_1 = -7k, \quad x_2 = 8k, \quad x_3 = 5k.$$

Sistemaning xususiy yechimlaridan birini, masalan $k = 1$ da, topamiz:

$$x_1 = -7, \quad x_2 = 8, \quad x_3 = 5. \quad \odot$$

мисол. Ушбу

$$\begin{cases} 3x_1 + 4x_2 - x_3 = 0, \\ x_1 - 3x_2 + 5x_3 = 0, \\ 4x_1 + x_2 + 4x_3 = 0 \end{cases}$$

бир жинсли системани ечинг.

Ечиш. A матрицанинг рангини ҳисоблаймиз:

Демак, система нолмас ечимларга эга ва системанинг детерминанти

$$\begin{vmatrix} 3 & 4 & -1 \\ 1 & -3 & 5 \\ 4 & 1 & 4 \end{vmatrix} = -36 + 80 - 1 - 12 - 15 - 16 = 80 - 80 = 0$$

бўлгани сабабли улар чексиз кўпдир. Системанинг дастлабки икки тенгламасини ечамиз:

$$\begin{cases} 3x_1 + 4x_2 - x_3 = 0, \\ x_1 - 3x_2 + 5x_3 = 0. \end{cases}$$

Бу системада x_3 ли ҳадларни ўнг томонга ўтказамиз:

$$\begin{cases} 3x_1 + 4x_2 = x_3 \\ x_1 - 3x_2 = -5x_3 \end{cases}$$

Бу системани Крамер қондасидан фойдаланиб ечамиз:

$$\Delta = \begin{vmatrix} 3 & 4 \\ 1 & -3 \end{vmatrix} = -9 - 4 = -13,$$

$$\Delta x_1 = \begin{vmatrix} x_3 & 4 \\ -5x_3 & -3 \end{vmatrix} = -3x_3 + 20x_3 = 17x_3,$$

$$\Delta x_2 = \begin{vmatrix} 3 & x_3 \\ 1 & -5x_3 \end{vmatrix} = -15x_3 - x_3 = -16x_3.$$

Шундай қилиб, $x_1 = -\frac{17x_3}{13}$; $x_2 = \frac{16x_3}{13}$; $x_3 = 13t$ бўлсин (t — ихтиёрий мутаносиблик коэффициенти). У ҳолда $x_1 = -17t$; $x_2 = 16t$; $x_3 = 13t$. t га ихтиёрий қийматларни бериб, чексиз кўп ечимларни ҳосил қиламиз.